

N:o 72.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1889, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till kapitalisering och aflösning af tolagsersättningen.

(I. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad motion (n:o 145) har herr *M. Dahn* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till kapitalisering och aflösning af utgående tolagsersättning.

I öfverensstämmelse med rikets ständers beslut utfärdade Kongl. Maj:t den 18 december 1857 kungörelse derom, att den under benämning af tolag, efter olika grunder, till städerna utgående afgift skulle såsom särskild beskattningstitel upphöra, mot godtgörelse af tullmedlen; hvarjemte Kongl. Maj:t samma dag i skrifvelse till generaltullstyrelsen meddelade bestämmelser angående ersättning till stapelstäderna för tolagsafgiften. Enligt dessa bestämmelser skulle tolagsersättningen utgå till de särskilda städerna efter den inkomst, de i medeltal haft af tolagen under de tre åren 1853—1855, dock med undantag för städerna Sundsvall och Haparanda, hvilkas tolagsersättning skulle beräknas efter dessa städers tolagsuppbörd

år 1855. Tillika bestämdes, att om tulluppbörden någonstades komme att öfverskjuta medelbeloppet af samma uppbörd för åren 1853—1855, eller för Sundsvall och Haparanda 1855 års enahanda uppbörd, så skulle den stad, der sådant inträffade, ega rätt att ytterligare erhålla en tolagsersättning, beräknad efter fem procent på öfverskottet, samt att, der tulluppbörden sjönke under nyssnämnda medelbelopp, afdrag å stadens tolagsersättning skulle verkställas och beräknas efter samma procentförhållande, som egt rum mellan stadens tull- och tolagsuppbörd under den vid beräkningen afsedda tid, med jemkning häri till närmaste fjerdedels procent. Redan befintliga men till uppbärande af tolag då icke berättigade stapelstäder äfvensom ytterligare blifvande stapelstäder kunde, på ansökan hos Kongl. Maj:t, erhålla ett mot tolagen svarande anslag ur tullmedlen, hvilket anslag skulle motsvara fem procent af stadens årliga tulluppbörd.

Genom särskilda i ämnet väckta motioner har tolagsfrågan förekommit till behandling så väl under 1859—1860 årens riksmöte som under riksdagarne åren 1868 och 1870, vid hvilket sistnämnda års riksdag föreslogs, att tillökningen å fem procent å öfverskjutande tulluppbörd ej vidare skulle utgå samt att det i riksstaten uppförda anslag å 1,040,000 kronor skulle sänkas till 825,000 kronor. — Någon åtgärd från Riksdagens sida hafva dessa motioner emellertid icke föranlett.

Sedermera har ett inom finansdepartementet upprättadt förslag till bestämmelser angående tolagsersättningens aflösning den 16 juni 1882 blifvit af Kongl. Maj:t remitteradt till yttrande af skatteregleringskomitén, hvilken den 9 maj 1883 afgaf utlåtande och förslag i ämnet.

Under åberopande af bilagd historisk och statistisk utredning föreslog bemälda komité,

att den åt stapelstäder i allmänhet förunnade tolagsersättning eller andel af tullmedel skulle till statsverket indragas;

att staten samtidigt skulle öfvertaga bestridandet af alla de kostnader, som förut ålegat städerna med hänsyn till tullverket, ständig inqvartering och aflöning af rådhusrätt samt de tjenstebefattningar, som afsåge statsändamål i öfrigt och motsvarade sådana, som på landsbygden bekostades af statsmedel;

att de af denna anordning betingade ändringar i städernas finansiella förhållanden skulle utjemnas genom differensernas fördelning på viss längre tidsföljd;

att staten skulle inlösa de byggnader och inventarier, städerna för ofvan nämnda statsändamål anskaffat; samt

att, i händelse dessa hufvudgrunder godkändes, den slutliga regleringen för hvarje särskild stad skulle föregås af en noggrann undersökning af de förhållanden, som i hvarje fall på frågans rätta lösning kunde utöfva inflytande.

Utskottet, som i öfrigt får hänvisa till skatteregeringskomiténs omfattande betänkande i denna fråga, har velat erinra om komiténs af förenämnde motionär nu äfven delvis åberopade uttalande derom, att, äfven om kostnaderna för fullgörandet af de åligganden, som med tolagsersättningens åtnjutande vore förbundna, i följd af rörelsens tillväxt ökats, hade dock denna ökning ofta icke gått i jembredd med tolagsersättningens, hvilket förhållande utan tvifvel gifve anledning att öfverväga, huruvida icke en ny tolagsreglering kunde vara af behovet påkallad. Tolagsersättningens belopp vore enligt gällande bestämmelser uteslutande beroende af den tullagstiftning, som vore gällande och hvilken icke i något fall kunde hafva tolagsersättningen till mål, utan måste rättas efter helt andra, för staten ensam af betydelse varande förhållanden. Och ur statens synpunkt måste det alltid betraktas såsom högeligen önskvärdt, att staten genom en definitiv reglering af tolagsersättningen vunne odelad disposition öfver sin mest betydande skattetitel, å hvilken det på 1857 års beslut grundade afdraget började uppgå till millioner.

Enligt de uppgifter, utskottet erhållit, har tolagsersättningen under de senaste tio åren uppgått i jemna kronor till

år 1879	1,548,090: —
» 1880	1,663,912: —
» 1881	1,759,564: —
» 1882	1,820,334: —
» 1883	1,942,809: —
» 1884	1,959,149: —
» 1885	1,918,325: —
» 1886	1,884,683: —
» 1887	1,810,710: —
» 1888	2,148,929: —

Då, såsom häraf framgår, tolagsersättningen i regeln alltjemt vuxit och denna ersättning med hänsyn till den numera beslutade förändringen i tullagstiftningen kan antagas komma att än vidare förökas, anser utskottet den, enligt hvad ofvan blifvit nämndt, flerfaldiga gånger väckta frågan om denna angelägenhets fullständiga ordnande böra bringas till en snar lösning.

Och torde härigenom såväl stapelstädernas som statens välförstådda intresse komma att främjas. Utskottet har nu icke trott sig böra ingå i pröfning, huruvida tolagsersättningen, såsom motionären antydt, bör kapitaliseras och aflösas. Äfven andra utvägar för frågans lösning hafva vid särskilda tillfällen blifvit påvisade. Sålunda har, enligt hvad ofvan meddelats, blifvit föreslaget, dels att en minskning i den till städerna utgående tolagsersättningen skulle ega rum, dels ock att denna ersättning skulle indragas och staten i stället öfvertaga bestridandet af de kostnader, som förut ålegat städerna med hänsyn till vissa allmänna ändamål. Men vare sig fråga är om tolagsersättningens reglering eller dess upphörande på grund af åtgärder i nu antydda syften eller af annan beskaffenhet, erfordras, på sätt skatteregleringskomitén anført, en noggrann undersökning för hvarje särskild stad af de förhållanden, som på frågans rätta lösning kunna utöfva inflytande. En sådan utredning torde emellertid endast genom Kongl. Maj:ts försorg kunna åstadkommas, likasom ock det torde böra öfverlemnas till Kongl. Maj:t att föreslå de åtgärder, som efter ärendets pröfning må befinnas tjenliga för ifrågavarande angelägenhets fullständiga ordnande.

Utskottet får alltså med anledning af herr M. Dahns ifrågavarande motion hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kan, till Riksdagen afgifva förslag till upphörande eller reglering af den till rikets stapelstäder utgående tolagsersättningen.

Stockholm den 4 maj 1889.

På statsutskottets vägnar:

Gustaf Sparre.

Herrar *von Ehrenheim*, *Casparsson* och *J. Anderson* hafva begärt att få antecknad, att de inom utskottet icke varit närvarande vid behandlingen af förestående ärende.